

KLEINE ZONDAGSVERTELLINGEN.

DE NON VAN JOUARER.

HISTORISCHE VERTELLING

DOOR

E. GERDES.

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF.

DE NON VAN JOUARRE.

HISTORISCHE VERTELLING

DOOR

E. GERDES.

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF.

DE NON VAN JOUARRE.

In dat gedeelte van Frankrijk, hetwelk nog heden bekend staat onder den naam van Normandie, ligt het kleine stadje Jouarre, beroemd wegens het groote nonnenklooster, dat eenmaal als een der bloeiendste van Frankrijk kon aangemerkt worden. Thans ligt het klooster in puin, en men heeft groote moeite om zijne oude standplaats weder te vinden; gelijk dit met alle wereldsche grootheid gaat en gaan zal, — nochtans blijft de gedachtenis aan dat klooster bestaan, en mag ook wel voor de Hollandsche lezers met een terugblik vervaardigd worden. Immers heeft het gemelde nonnenklooster binnen zijne muren een kind ontvangen, dat bestemd was om eenmaal eene prinses van Oranje, en wel de derde gemalin van onzen

Willem den eerste te worden. Laat mij u hare geschiedenis eens mededeelen, opdat gij ook uit dit verhaal moogt leeren hoe wonderlijk de wegen des Heeren zijn met de menschenkinderen.

Charlotte van Bourbon werd in het midden der zestiende eeuw geboren. Haar vader heette Lodewijk, hertog van Montpensier, en behoorde tot het koninklijk geslacht der Bourbons. De hertog van Montpensier was echter geen rijk vorst; zijne bezittingen waren hem door verschillende oorlogen en regeeringsvormen ontroofd, en daar hij vooruit zag dat hij aan zijne dochter nimmer een vermogen kon nalaten overeenkomstig haren stand, besloot hij Charlotte naar het nonnenklooster te Jouarre te zenden.

Dit was voor hare moeder zeer smartelijk. Zij had haar kind zeer lief, en nu op eenmaal zou zij voor altijd van haar gescheiden worden. Daarbij kwam dat zij in haar hart de hervorming, die toen allerwege in Frankrijk was uitgebroken, zeer toegedaan was en, waar zij slechts kon, ondersteunde. Zij zag zich dus niet alleen van haar kind gescheiden, maar moest ook nog aanzien, dat men hare Charlotte in eene leer opvoedde, die geenszins met hare overtuiging

strookte. Al hare voorstellingen tegen het besluit haars echtgenoots baatten evenwel niets; zij moest gehoorzamen; want Lodewijk van Montpensier was een ijverig katholiek en duldde geen verzet tegen zijnen wil.

De dagen, die Charlotte van Bourbon nog met hare moeder doorbracht, waren voor haar de gelukkigste van haar jeugdig leven. Dikwijls ging zij met hare moeder in een eenzaam bidvertrek en ontving dan uit haren mond onderwijs in de christelijke waarheden. Dan lazen moeder en dochter ijverig in Gods Woord, of baden te zamen, dat de Heere het jeugdige kind mocht behoeden, om ooit de leugen boven de waarheid, zoo als zij in Christus Jezus is, lief te hebben. Nimmer heeft Charlotte van Bourbon de lessen harer moeder en de vermaningen van Gods Woord vergeten. Zij bleven haar bij tot aan haar einde, en zoo veel mogelijk heeft zij door haar leven bewezen, dat zij niet alleen de waarheid wist, maar ook in beoefening bracht. En toen zij een paar jaren later nog eenmaal in de gelegenheid was hare lieve moeder te zien, teekende zij naar de overtuiging haars harten, een document, in hetwelk zij verklaarde tegen haren

zin en wil in een nonnenklooster gebracht te zijn, terwijl zij zich voorbeheld, zoodra zij er toe in staat mocht zijn, die wederrechtelijke gevangenis te verlaten.

Zij was nauwelijks dertien jaren toen haar vader haar aan de nonnen te Jouarre overleverde. Hoe zwaar woog het haar op het hart, toen de ijzeren deuren achter haar gesloten werden en zij voor altijd van hare geliefde moeder gescheiden was. Zij was vroolijk van aard en beminde de genoegens der natuur. In haar oog was de geheele wereld een bloementuin, vol rozen. Helaas! de rozen bloeiden buiten het klooster: zij zou slechts het wee der dorens ondervinden.

De Roomsche kerk leert dat de zekerste weg om Gode te behagen en een heilig leven te leiden daarin bestaat, dat men de wereld vaarwel zegt en zich in een klooster doet opsluiten. Hiertegen echter spreekt de Schrift ten duidelijkste. De godsvrucht, zooals ze de Bijbel openbaart, bestaat in werkzaamheid en in leven; de Bijbel breekt de betrekkingen niet af, die wij tot anderen hebben, neen, hij maakt ons juist bekend hoe wij ons tegenover onze bloedverwanten gedragen moeten; hij leert ons nergens dat wij in de eenzaamheid of afzondering onze zachtmoedigheid,

liefde of ons geduld moeten toonen, maar wel dat zoo lang wij op aarde leven, wij ons christendom aan de geheele wereld moeten doen zien. Wij moeten zijn in de wereld, niet van de wereld. Wij moeten de wereld gebruiken, doch niet misbruiken. Wij moeten ons licht doen schijnen voor de menschen, opdat zij onze goede werken mogen zien, en den Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Matth. 5, vs. 16.

Charlotte werd dan door haren vader naar het nonnenklooster gebracht, en nauwelijks bevond zij zich daar eenigen tijd of haar golvend haar werd afgesneden; hare kleeding werd haar ontnomen en zij ontving een gewaad van grof linnen, met een haren mantel, welke met een dik touw was saâmgebonden. Den ganschen dag moest zij zich doen onderwijzen in de gebruiken des kloosters, lange gebeden leeren, en wanneer de avond kwam, sloot men haar in eene cel op, welke meer het voorkomen eener gevangenis, dan het verblijf van een jeugdig meisje had. Was zij hier gelukkig? Hoe kon zij dit zijn, daar men haar van het kostbaarste goed, de vrijheid, beroofd had! Vond zij hier de rust, welke haar beloofd was? Neen, want in plaats van vrede en liefde, welke zij juist

hier verwacht had, ontmoette zij slechts morrende en ontevredene blikken. Een en ander was oorzaak dat zij meer en meer tegenzin in het kloosterleven kreeg. Vooral beklaagde zij het gemis harer vrijheid. Dit gemis moest zij in het bijzonder ondervinden, toen zij vernam dat hare lieve moeder plotseling ziek was geworden. Hare begeerte was zich terstond naar het kasteel te begeven, waar hare moeder woonde, doch de wetten des kloosters duldden dit niet. Bovendien vreesde men, dat zij door de vroomheid harer moeder van de gestrengte afzondering des kloosters zou teruggebracht worden, en daar haar vader ook niet gaarne zag dat zijne dochter de moeder bezocht, verkreeg zij geen verlof de zieke in hare laatste oogenblikken bij te staan. Zoo ver zelfs ging de vijandschap der Roomsche kerk, dat Charlotte niet eenmaal de begrafenis harer moeder mocht bijwonen.

Jaren vloten henen; het kind trad in den leeftijd der vrouw, en Charlotte, hoewel altijd wederstrevend, moest eindelijk voor de overmacht en den invloed rondom haar bukken. Men had haar ingeprent dat hare zelfverloochening en lichaamskastijding aangenaam in Gods oogen waren, en dat zij gewisselijk

eenmaal als belooning daarvoor de kroon des hemels zou ontvangen. En zoo ingetogen en gestreng maar tevens beminnelijk werd haar karakter, dat men haar hoewel nog jong zijnde, tot abdis des kloosters benoemde.

Omstreeks dezen tijd behaagde het den Heer dat het licht des Evangelies ook door de kloostermuren van Jouarre doordrong. Verschillende boekjes en geschriften vonden hunnen weg naar de stille afzondering der nonnen, en zelfs nu en dan gelukte het eenen Bijbelverspreider Gods Woord in eene cel te brengen. Charlotte las de geschriften der hervormers, en als in een oogwenk stonden haar al de goede woorden voor den geest, die hare moeder in vroeger dagen tot haar gesproken had. Nu zag zij in hare verbeelding het eenzame bidvertrek, dat zij elken morgen gewoon was met hare moeder te bezoeken, waar de Bijbel gelezen werd en zij met de waarheden der Schrift werd bekend gemaakt. Zij zag de gebeden en tranen dier lieve vrome moeder en tevens trad het document voor hare oogen, in hetwelk zij betuigd had alleen door geweld naar het nonnenklooster gebracht te zijn. Met allen ijver oefende zij zich nu

elken dag in het lezen van Gods Woord, en eindelijk, na veel en lang geworsteld te hebben, behaagde het den Heiligen Geest haar oog en hart te openen. De Heilige Geest, die in alle de waarheid leidt, wees haar op het kruis van Jezus Christus, als het eenige middel des behouds voor verloren zondaren, en even als de blinde zich verheugt, wanneer hij het gebruik zijner oogen herkrijgt, verblijdde zich ook Charlotte toen haar geestelijk oog de liefde en algenoegzaamheid des Zaligmakers inzag.

Maar kon zij de heerlijke waarheden alleen voor zich zelve behouden? Drong de liefde van Jezus haar niet ook anderen met de waarheden der Schrift bekend te maken? Haar besluit was genomen. Zij onderwees de nonnen, als het ware met de Schrift in de hand, dat zij niets konden verkrijgen door hare eigene verdienste, want dat de zaligheid alleen verworven werd uit genade door het geloof in Jezus Christus. Deze leer vond echter vele tegenkanting bij de nonnen, die meer lust hadden te vertrouwen op eigene werken, op de aanbidding der heiligen en op de voorspraak der maagd Maria. Wel is waar waren er enkele nonnen, die meer begeerig waren dan de anderen,

doch zij wilden met alle kracht de vroegere gewoonten bijhouden. Hierbij kon Charlotte geenen vrede hebben, en zij besloot het klooster te verlaten. Doch waarheen? Tot den hertog van Montpensier, haren vader? Maar deze was een gestreng katholiek en zou haar de deur wijzen. Indien zij de toevlucht nam tot de overige leden harer familie, ook daar zou zij geene schuilplaats vinden, want deze zouden haar met verachting afwijzen als eene non, die de kloostergelofte verbroken had. Nu gevoelde zij zich van de gansche wereld verlaten en vond nergens heul en troost dan in het gebed tot haren Verlosser, wien zij gedurig smeekte uitkomst te schenken.

Middelerwijl hadden de roomsche kerk en de Fransche koning, Karel IX, hunne vervolgingswoede tegen de aanhangers der hervorming voortgezet. De Hugenooten, dus noemde men de Fransche protestanten, na vele jaren gemarteld en gekweld te zijn, waren gedwongen tot zelfverdediging en grepen naar de wapenen. Overal wapperde de krijgsvaan en weldra was ook Normandië het tooneel van den godsdienstoorlog.

Het was in het jaar 1572 dat het bulderen der

kanonnen ook in het eenzame klooster vernomen werd. Weldra streden de Hugenooten tot voor de deur der abdij, die bestormd en ingenomen werd. Al de nonnen namen de vlucht en verbergden zich in het nabijgelegen woud. Dit was een beslissend oogenblik voor Charlotte van Bourbon. Zij werd het klooster uitgedragen en stond nu op eenmaal midden in de wereld. Was nu eindelijk het lang gewenschte tijdstip gekomen, om naar de inspraak haars harten te handelen en van eene vrijheid gebruik te maken, die haar zoo onverwacht aangeboden werd? Zou zij nu niet trachten ergens eene veilige schuilplaats te zoeken, daar zij openlijk haar geloof kon belijden? Zou zij aarzelen op deze roepstem Gods acht te geven en Zijn Woord te gehoorzamen? Ja, de tijd was nu voor haar aangebroken, maar waar, waarheen zou zij gaan?

Doch er was geen tijd voor haar om lang te beraadslagen. Zij moest nu handelen, en dat zonder uitstel. Charlotte van Bourbon zag dit duidelijk in. Haastiglijk trok zij, in vermomde kleding, uit het klooster en nam de vlucht. Hoe gaarne zou ik u eenige bijzonderheden van haren tocht door Frankrijk mededeelen! Doch dit zou mij te ver van het doel

brengen. Laat ik u slechts verhalen, dat, in weerwil van tallooze gevaren, vooral in die oorlogsdagen, in weerwil van koude, honger en dorst, zij eindelijk gelukkig te Heidelberg, eene stad in Duitschland, aankwam. Hier vond zij, door hare geloofsbelijdenis, spoedig vele christelijke vrienden, die haar niet alleen beschermden, maar haar nog dagelijks meer onderwijs gaven in de dingen Gods.

Gij kunt wel nagaan dat deze gebeurtenis eenen grooten invloed uitoefende op het verdere leven van Charlotte, en dat hare vijanden geen middel ongeproefd lieten, om haar in hunne macht te krijgen. Het was ook inderdaad een belangrijk feit: de ontvluchting eener non, en dat nog wel de abdis eens kloosters, die vermaagschapt was aan den koning van Frankrijk! Maar niet alleen dat deze non ontvlucht was, neen zij had ook de roomsche kerk verlaten en had zich bij de hervormers aangesloten. Geen wonder dat de koning van Frankrijk vergramd was, en dat de hertog van Montpensier haar bedreigde met schrikkelijke straffen. Doch Charlotte dankte den Heer dat zij de roomsche landen en banden ontsnapt was. Haar vader echter was hierover zoo vergramd, dat hij in

zijnen verstandeloozen ijver zwoer, de Hugenooten nog meer dan vroeger te vervolgen.

Charlotte was nu in een land waar zij openlijk getuigenis van haar geloof mocht afleggen. Dit deed zij ook spoedig. In eene der protestantsche vergaderingen te Heidelberg sloot zij zich vast aan de gemeente des Heeren en zeide voor altijd de dwalingen der roomsche kerk vaarwel.

Wij moeten thans eenen blik op de Nederlanden werpen. Holland kan zich niet op zulke natuurschoonheden beroemen als Frankrijk en Duitschland; Holland heeft geene trotsche bergen, diepe dalen en prachtige watervallen, — o neen, het is een vlak land, zonder rotsen en gebergten. Doch hoewel deswege niet beroemd, is het reeds sedert vele jaren bekend als het land, waar de waarheid der Schrift bemind werd. Reeds in den aanvang der zestiende eeuw werd het protestantsche geloof in zijne steden en dorpen gepredikt. De boekdrukkerijen waren ijverig bezig het Woord van God te drukken; geloovige mannen ontzagen geen gevaar het allerwege te brengen en menige ziel werd uit de duisternis tot het licht gevoerd.

Toenmaals was de koning van Spanje graaf over Holland, en regeerde als een dwingeland, daar hij geen vrijheid van godsdienst verleende. Hij zond zijne Spaansche soldaten, onder het bevel van den wreeden hertog van Alva herwaarts, die al degenen, bij wien men ook slechts den geringsten argwaan voedde, meedoogenloos om des geloofs wille moesten ombrengen. De inquisitie werd ingesteld. Duizenden werden er verbrand, onthoofd, opgehangen, of gaven onder de verschrikkelijkste folteringen den geest. Ten laatste stond het volk als één man, tegen den koning van Spanje op, verklaarde hem vervallen te zijn van zijne rechten als graaf over Holland en schaarde zich geheel aan de zijde van den edelen Willem van Oranje, die goed en bloed veil had voor de vrijheid.

Prins Willem van Oranje had op zijne reizen in Duitschland dikwijls van de godvruchtige Charlotte van Bourbon gehoord, en tevens vernomen welke offeringen zij zich getroost had in het belang der protestantsche waarheid. Hij begaf zich tot haar en met zijnen scherpen blik haar beschouwende, zag hij in haar de vrouw, die hem gelukkig kon maken. Hij hield om hare hand aan en zij werd zijne vrouw.

Voor dat zij echter tot dezen stap overging, schreef zij haren vader, dat zij gaarne tot hem wilde terugkeeren, onder voorwaarde, dat hij haar nimmer wegens haar geloof zou bemoeielijken; doch Lodewijk van Montpensier besloot de toestemming te geven tot het huwelijk zijner dochter, liever dan haar in zijne nabijheid, als eene protestantsche, te hebben. Hij schreef haar dus terug, dat zij doen kon en laten wat zij wilde, maar dat zij hem nooit door hare tegenwoordigheid mocht lastig vallen.

De non van Jouarre werd nu (in het jaar 1575), naar de wonderlijke leiding Gods, prinses van Oranje, en als zoodanig eene der edelste vrouwen van dien tijd. Zij was ook inderdaad de juist geschikte gemalin voor Willem den Zwijger. Zachtmoedigheid, weldadigheid, vriendelijkheid en liefde werden dagelijks door haar in beoefening gebracht. Zij was niet alleen een voorbeeld voor elke vorstin, maar de geringste Hollandsche moeder vond iets in Charlotte van Bourbon ter navolging.

Doch haar huwelijksleven, hoe gelukkig anders ook, zou spoedig door eene groote smart verstoord worden. Donkere wolken pakten zich boven het hoofd

van Willem van Oranje te zamen en zouden bittere droppelen in den zoeten beker van Charlotte uitgieten. De koning van Spanje namelijk, had uit wraak en haat tegen Willem van Oranje eenen grooten prijs toegezegd aan dengene, die dien prins zoude vermoorden, en niet lang duurde het of zulk een sluipmoordenaar liet zich, door schoone beloften van den koning en de priesters, tot de afschuwelijke daad overhalen.

Op zekeren Zondag (18 Maart 1582), toen Willem van Oranje zich met Charlotte van Bourbon te Antwerpen bevond, en uit de kerk huiswaarts keerde, trad een moordenaar, Jan Jaureguy genaamd, tusschen het volk door en loste een pistoolschot op den prins. De kogel trof diens rechteroor, drong door het gehemelte en kwam in de wang bij het kakebeen weder te voorschijn. In het eerst scheen het dat de wonde doodelijk was, doch door de hulpe Gods, de zorgvuldigste verpleging der geneesheeren en de teederste liefde van Charlotte bleef de prins van Oranje behouden. Geen oogenblik, dag noch nacht, week Charlotte van Bourbon van de zijde haars gemaals. Zij vertroostte hem door alle middelen, die haar ten dienste stonden en zoodra het zijn toestand veroor-

loofde, las zij hem uit de Schrift voor om zijne en hare ziel te verkwikken en hun geloof te versterken. Dikwijls knielde zij voor zijne sponde neder, en dan hare hand in de zijne leggende, bad zij vurig den Heer: den man, dien zij liefhad, te behouden. Hare gebeden werden ook verhoord en zij mocht de onuitsprekelijke blijdschap smaken Willem van Oranje behouden te zien.

Doch nu zou voor haar spoedig het oogenblik komen om deze wereld te verlaten en naar beter gewesten over te gaan. Het gedurig waken, de slapelooze nachten en vooral de buitengewone spanning, waarin Charlotte van Bourbon verkeerde, hadden hare gezondheid een geweldigen stoot gegeven. Op den tweeden Mei 1582 deed de prins weder voor het eerst zijnen kerkgang, om den Heer in het openbaar voor zijne wonderlijke redding te loven, en drie dagen later stond hij reeds aan het doodsbed zijner geliefde gade. Charlotte van Bourbon ging niet met tegenzin van deze wereld, daar zij eene betere kende. Te midden van hare smarten en afmatting wist zij in Wien zij geloofde. Zij had haar lichaam, ziel en geest overgegeven, in het geloof aan haren Zaligmaker toever-

trouwd, en nu zij de sloping van haar aardsche huis dezes tabernakels tegemoet zag, mocht zij tevens het oog vestigen op de heerlijke kroon haar door Jezus verworven. Zij stierf in de armen haars gemaals, vertrouwende op de zekerheid harer verlossing. Haar lichaam rust in de hoofdkerk te Antwerpen.

Voor haren dood mocht zij nog de blijdschap smaken met haren vader verzoend te worden, die haar ook bezocht. Zij heeft zes dochters nagelaten; hare oudste, Louise Juliana genaamd, is de stammoeder geworden van het tegenwoordige koninklijke geslacht van Engeland.
